

MUNI
LAW

Občanský soudní řád

Mgr. Miloslav Hrdlička, LL.M.

Ochrana subjektivních práv

- Zásada prevence
- Svépomoc
- Soudní ochrana

Občanské právo procesní

- Soubor norem a zásad upravujících civilní proces
- Civilní proces
  - Postup soudu, event. jiných rozhodujících subjektů, účastníků a dalších subjektů při poskytování ochrany porušeným nebo ohroženým subjektivním právům a zákonem chráněným zájmům vyplývajícím z občanskoprávních, rodinněprávních, pracovněprávních a obchodních vztahů, jakož i procesní vztahy, které mezi těmito subjekty při této činnosti vznikají

Druhy civilního procesu

- Civilní soudní řízení
  - Nálezací, vykonávací (exekuční)
- Rozhodčí řízení
- Insolvenční řízení
- Předběžné a zajišťovací

Sporné řízení

- Možné zahájit pouze na návrh - žaloba
- Systém dvou stran v kontradiktorním postavení
- Hlavní zásady – dispoziční a projednací
- Rozhodnutí vydané má obvykle deklaratorní povahu
- Upraveno v OSŘ

Nesporná řízení

- Odlišné zásady (proti spornému řízení)
- Lze zahájit i bez návrhu
- Odlišně účastenství
- Odlišně dokazování
- Odlišně náklady řízení
- Právní úprava zákoně č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Rozhodčí řízení

- Jeden z typů alternativního řešení sporů
- Přenos pravomoci rozhodnout spor z civilních soudů na rozhodce
- Požadavky na osobu rozhodce
- Arbitrabilita sporu
- Výsledek – *Rozhodčí nález* – autoritativní rozhodnutí - exekuční titul

Insolvenční řízení

- Právní úprava – zákon č. 182/2006, Sb. insolvenční zákon.
- Různé formy řešení *úpadku*
  - *Úpadek – stav, kdy je dlužník*
    - a) *předlužen*
    - b) *v platební neschopnosti*
- Jednotlivé formy:
  - Konkurs
  - Reorganizace
  - Oddlužení

Vykonávací řízení

- Terminologicky rozdíl s exekčním řízením?
- Dvojkolejnost
- Účastníci – oprávněný a povinný
- Termín inhibitorium a arestatorium
  - generální inhibitorium - § 44a EŘ

Způsoby výkonu rozhodnutí

- Možné použít pouze ty, které zná zákon
- Na peněžitě plnění
  - Srážky ze mzdy
Poddlužnická žaloba
  - Prikázání pohledávky z účtu
  - Prodej movitých věcí
  - Prodej nemovitých věcí
  - Správa nemovité věci
- Na nepeněžitě plnění
  - Rozdělení věci
  - Odebrání věci
  - Vyklizení
  - Provedení prací a výkonů

Základní prameny

- Zejména Ústava, Listina
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
- Další – o rozhodčím řízení, insolvenční zákon, exekuční řád, o advokacii, notářský řád, o sudech a soudcích, o soudních poplatcích atd.

Soudnictví v ČR

- Civilní soudnictví
  - Rozhodování soukromoprávních věcí
- Správní soudnictví
  - Rozhodování o ochraně veřejných subjektivních práv – často proti rozhodnutí správních org.
- Trestní soudnictví
  - Rozhodování o vině a trestu – trestné činy
- Ústavní soudnictví
  - Zajištění ústavních práv

Civilní soudnictví

- Soustava soudů
  - Nejvyšší soud
  - Vrchní soudy – Praha, Olomouc
  - Krajské soudy (MS v Praze)
  - Okresní soudy (obvodní soudy v Praze, MS v Brně)
- V ČR existuje také Nejvyšší správní soud a Ústavní soud
  - Nejsou součástí soustavy civilního soudnictví

Zásady civilního procesu

- Dispoziční x oficiality
- Projednací x vyšetřovací
- Kontradiktornosti
- Rovnosti
- Veřejnosti a ústnosti
- Přímosti
- Materiální pravdy
- Volného hodnocení důkazů

Procesní podmínky

- Definice – předpoklady procesního charakteru, za kterých může soud rozhodnout o věci samé
- Rozlišujeme:
  - Na straně soudu
    - Pravomoc
    - Příslušnost
  - Na straně účastníků řízení
    - Způsobilost být účastníkem řízení
    - Procesní způsobilost
    - Plná moc
  - Věcně
    - Návrh na zahájení řízení
    - (Zaplacení poplatku)
  - Negativní
    - Překážka věci zahájené (litispendence)
    - Překážka věci rozsouzené (res iudicata)

Subjekty civilního procesu - přehled

- Soud
- Účastníci řízení
- Další procesní subjekty

Subjekty civilního procesu - soudy

– Pravomoc

– Příslušnost

Věcná

Místní

Funkční

- Zásada perpetuatio fori
- Delegace
- Prorogace

– Personální obsazení soudu

- Samosoudce
- Senát – přísedící
- Jiná osoba – vyšší soudní úředník

Účastníci řízení

- Formální pojetí účastenství
- Definice účastenství
  - Sporné řízení – žalobce a žalovaný
  - Nesporné řízení
    - navrhovatel a ti, o jejichž právech má být jednáno
    - navrhovatel a ti, které zákon za účastníky označuje
- Společenství účastníků
  - Samostatné a nerozlučné
- Vedlejší účastník (intervenient)
- Hlavní intervence

Způsobilost být účastníkem

- Vychází z právní osobnosti – jde však o pojem odlišný
- Způsobilost mít procesní práva a povinnosti
- Nabývání a pozbývání u FO a PO

Procesní způsobilost

- Způsobilost subjektů vlastními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti.
- Odvíjí se od hmotněprávní svéprávnosti.
- Procesní podmínka

Účastníci řízení

- Změny v okruhu účastníků
  - Procesní nástupnictví při singulární sukcesi - § 107a OSŘ
  - Procesní nástupnictví při universální sukcesi - § 107 OSŘ
  - Přistoupení účastníka - § 92 OSŘ
  - Záměna účastníků - § 92 OSŘ
  - Přibrání účastníka do řízení - § 7 ZŘS

Věcná legitimace

- Hmotněprávní vztah účastníka k projednávané věci
- Nedostatek vede k zamítnutí žaloby
- Není procesní podmínkou
  - Procesní legitimace

Zastupování účastníků

- Zákonné zastoupení
  - Nezletilé děti
- Zastoupení na základě rozhodnutí soudu
- Zastoupení na základě plné moci
  - Pojem procesní plná moc
- Povinné zastoupení – dovolací řízení pro dovolatele

Činnost soudu před zahájením řízení

- Smírčí řízení
  - Nepovinné
  - Pouze na návrh
  - Návrh nemá hmotněprávní účinky
  - Uzavřený smír má stejné účinky jako pravomocný rozsudek, je vykonatelný

- Zajištění důkazu

Předběžné opatření

- Je třeba, aby okamžitým zásahem soudu byly dočasně upraveny vztahy mezi fyzickými či právníckými osobami, nebo je-li obava, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen.
- Např. platit výživné, odevzdat dítě do péče druhého rodiče, poskytnout část pracovní odměny, složit peněžitou částku nenakládat s některými věcmi apod.
- Soud musí rozhodnout do sedmi dnů, nestanoví-li zákon jinak

Sporné řízení v prvním stupni

- Řízení je zahájeno dnem, kdy žaloba dojde soudu
- Žalobu lze podat písemně (možno i elektronicky)
- Žaloby v telegrafické, telefaxové a elektronické podobě je nutno do tří dnů doplnit – neplatí pro žaloby v elektronické podobě podepsané uznávaným elektronickým podpisem

Žaloba

- Obecné náležitosti:
  - Označení soudu, označení věci, podpis žalobce, datum
- Zvláštní náležitosti:
  - Jméno, bydliště účastníků (právnícké osoby označit obchodní firmou nebo názvem, sídlem, adresou – podle zápisu v OR)
  - Jméno, bydliště zástupců
  - Pravdivé vylíčení rozhodujících skutečností
  - Označení důkazů
  - Žalobní petit atd.
- Odstranění vad podání – postup podle § 43 OSŘ

Žalobní petit

- Návrh formulace budoucího výroku soudu a realizaci nároku, který žalobce pokládá za řešení uplatnění práva
- Musí být přesný, srozumitelný, určitý

- Jednoduchý x složený

- Eventuální,
- Alternativní,
- Alternativa facultas

Druhy žalob

- Na plnění
- Žalobce se domáhá splnění určité povinnosti

- Určovací
- Žalobce se domáhá určení, zda tu právo nebo právní poměr je, či není
- Předpoklad úspěšnosti – tzv. naléhavý právní zájem

Příprava jednání

- V rámci přípravy jednání soud zkoumá:
  - Zkoumání podmínek řízení
  - Stanoviska účastníků
  - Příprava dokazování
  - Zaplacení soudního poplatku
    - Osvobození od soudního poplatku
      - Věcné
      - Osobní
      - Individuální
- K přípravě lze použít
  - Prostá výzva
  - Kvalifikovaná výzva
  - Přípravné jednání

Kvalifikovaná výzva

- § 114b OSŘ
- Forma usnesení v němž soud vyzve žalovaného, aby se písemně vyjádřil k žalobě
- Možnost vydat rozsudek pro uznání (nutné poučení)
  - Fikce uznání nároku

Přípravné jednání

- § 114c OSŘ
- Nejedná se o jednání
- Neveřejné
- Snaha o vyjasnění podmínek řízení, smírné řešení
- Pokud se nedostaví žalovaný bez řádné omluvy – možné vydat rozsudek pro uznání

Jednání soudu

- Předvolání účastníků a dalších subjektů, jejichž účast je nutná
- Nejméně deset dnů předem
- Jednání je veřejné

- Nedostavení se na jednání může vést k vydání kontumačního rozsudku
  - pro zmeškání

- Průběh je zaznamenáván do protokolu

Koncentrace řízení – zejm. §118b OSŘ

- Vymezení pojmu
- Soudcovská x zákonná koncentrace
- Koncentrace řízení
  - Účastníci mohou uvést rozhodné skutečnosti a označit důkazy nejpozději do skončení přípravného / prvního jednání
  - Nutnost poučit účastníky
  - K později uplatněným nelze přihlédnout
  - Výjimky

Dokazování

– Základní fáze

- Navržení
- Opatření
- Provedení
- Hodnocení

– Povinnost tvrzení a důkazní

– Břemeno tvrzení a břemeno důkazní

- Stav non liquet
- Teorie analýzy norem

Důkazní prostředky

- Výslech svědků
- Znalecký posudek
- Zprávy a vyjádření
- Notářské a exekutorské zápisy, listiny
- Ohledání
- Výslech účastníků

- Demonstrativní výčet

Rozhodnutí

- Nemeritorní nebo meritorní povahy
  - Ve věci nebo procesní povahy
- Cílem soudního řízení je rozhodnutí ve věci samé, ale rozhodnutími se mimo jiné upravuje, resp. vede řízení

Druhy rozhodnutí

- Rozsudek
- Usnesení
- Platební rozkaz, směnečný a šekový platební rozkaz, elektronický platební rozkaz

Rozsudek

- Rozhodnutí ve věci samé

- Náležitosti

- Záhlaví
- Výrok
- Odůvodnění
- Poučení
- Datum a podpis

Výrok rozhodnutí

- Vychází z návrhu (petitu)
- Musí být určitý, přesný a srozumitelný
  - Aby se mohl stát vykonatelným

Druhy rozsudků

- Dělíme:
- Statusové, určovací, na plnění
- Deklaratorní, konstitutivní
- Konečné, částečné, mezeitímní
- Pro zmeškání, pro uznání

Usnesení

- Nemeritorní i meritorní povahy
- Usnesením lze rozhodnout ve věci samé (nesporná řízení)
- Převážně se usnesením vede řízení

Rozkazní (zkrácená) řízení

- Platební rozkaz
  - Odpor proti platebnímu rozkazu
- Směnečný a šekový platební rozkaz
  - Námitky proti směnečnému a šekovému platebnímu rozkazu
- Elektronický platební rozkaz

Platební rozkaz

- Lze vydat i bez výslovného návrhu žalobce
- Na peněžité plnění, vyplývá-li právo ze skutečností uvedených žalobcem
- Doručuje se do vlastních rukou
- Splnit povinnost do 15 dnů nebo podat odpor
- Platební rozkaz (doručený), proti němuž nebyl podán odpor, má účinky pravomocného rozsudku

Směnečný a šekový platební rozkaz

- Jen v případě doložení originálu směnky nebo šeku
- Jen na výslovný návrh žalobce
- Povinnost plnit do patnácti dnů nebo podat námitku
- Podání námítky přímo nevede ke zrušení směnečného a šekového platebního rozkazu

Elektronický platební rozkaz

- Na elektronickém formuláři
- Do částky 1 milionu korun

- Elektronický je pouze návrh
- Pro elektronický platební rozkaz dále platí totéž, co platí pro platební rozkaz

Právní moc rozhodnutí

- Vlastnosti soudního rozhodnutí, kterých nabývá za splnění zákonných předpokladů
- Formální a materiální stránka
- Kdy se rozhodnutí stává pravomocným?
  - Doručené rozhodnutí, které nelze napadnout odvoláním
- Jaké vlastnosti má pak rozhodnutí?
  - Závazné, nezměnitelné

Vykonatelnost

- Vynutitelnost povinností i proti vůli povinného za pomoci státní moci
- Formální a materiální vykonatelnost
- Stanoví-li rozhodnutí splnit povinnost, rozhodnutí se stane vykonatelným po uplynutí lhůty pro splnění této povinnosti (tzv. pariční lhůty)

Opravné systémy

- Apelační
  - Úplná apelace
  - Neúplná apelace
- Kasační
- Revizní

Opravné prostředky

- Řádné
  - odvolání

- Mimořádné
  - dovolání
  - žaloba na obnovu řízení
  - žaloba pro zmatečnost

Odvolání

- Nepravomocné rozhodnutí
- Podává se do 15 dnů ode dne doručení

- Účinky:
  - suspenzivní
  - devolutivní

- Možná rozhodnutí
  - Potvrzení rozhodnutí
  - Změna rozhodnutí
  - Zrušení rozhodnutí a vrácení věci

Přípustnost odvolání a odvolací důvody

– Přípustnost

- obecně přípustné proti všem rozhodnutím soudu I. stupně
- § 202 OSŘ – usnesení, kdy není možné odvolání podat
- Bagatelní věci – peněžité plnění nepřekračující 10000 Kč

– Odvolací důvody

- Obecně - § 205/2 OSŘ – nedostatky – procesní vady, skutkový stav, právní posouzení
- § 205b OSŘ – rozsudek pro uznání a pro zmeškání

Dovolání

- Projednává a rozhoduje Nejvyšší soud
- Podává se proti rozhodnutím soudu druhého stupně
- Do dvou měsíců od doručení napadeného rozhodnutí
- Povinné zastoupení advokátem
- Nejvyšší soud dovolání zamítne nebo rozhodnutí změní, příp. zruší a věc vrátí

Přípustnost dovolání

- Všechna dovolání zřejmě tzv. nenároková
- Přípustnost:
  - Odvolací soud se odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu
  - Otázka nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu řešena
  - Otázka je NS rozhodována rozdílně
  - Má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak
- Dovolání je nepřípustné proti:
  - Ve věcech manželských, registrovaného partnerství
  - Ve věcech, kde jde o peněžité plnění nepřekračující 50 000 Kč (2 výjimky) – tzv. bagatelní věci

Dovolací důvod

- Pouze nesprávné právní posouzení věci

Žaloba na obnovu

- Vyskytly se nové skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy, které účastník nemohl bez své viny použít, nebo je možné provést důkazy, které nemohly být provedeny v původním řízení
- Do tří měsíců od okamžiku, kdy se navrhovatel dozví
- Nejpozději do tří let od právní moc rozhodnutí
- Dvě části
  - O povolení obnovy - iudicium rescindens
  - Po povolení obnovy - iudicium rescissorium (obnovené řízení)
- Žaloba se zamítá anebo se povoluje obnova

Žaloba pro zmatečnost

- Nedostatky procesní povahy
  - Účastník neměl procesní způsobilost
  - Překážka rei iudicatae
  - Překážka litispendence
  - Materiální nevykonatelnost rozhodnutí
- Zásadně se podává do tří měsíců od doručení napadaného rozhodnutí
- Někdy se využívá i tříletá objektivní lhůta
- Žaloba se zamítá nebo se zruší napadené rozhodnutí

Děkuji za pozornost.